

DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MSZMP SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Megtartó erő

Pedagógus ismerősömet csak a hét végén látom Szegeden. Zavarban is vagyok, amikor találkozunk, jó-nó-fáskodva mondom: megint itthon? Nemigen válaszol erre semmit, rámhagyja, persze, lehetséges, volna mondanivalója. Valójában nem is tudom, melvik az igaz otthona. Előbb volt meg a szegedi lakása, aztán épített egy házat abban a községben, ahol dolgozik. Az év tíz hónapját ott tölti, kettőt pedig a városban. Igaz, egyszer már azt is mondta, a szegedi lakás jó lesz a fiának, aki egyetemre jár.

Ilyen és ehhez hasonló történetek után mindig elmorfondírozok azon, valójában mi is az a megtartó erő? Sok volt egyetemi évfolyamtársam mit nem adott volna a diplomaosztás után, ha Szegeden kap állást és itt letelepedhet. Ha most kérdezem őket, tizből egy, ha mozdulna abból a környezetből, ahol berendezkedett. Megváltoztak érzelmeik, ambícióik? Ez is az igazság, hoz tartozik, de az érem másik oldala nagyon érdekes. Az utóbbi tíz évben a kis települések olyan elegáns ruhát öltöttek, amilyen viselete a magyar falunak sohasem volt. Még nem köztudott, hogy megkezdődött egy olyan magánépítési mozgalom a Szeged környéki falvakban, amelyben részt vesznek a szegediek is a helybeliek mellett. Egyszerű gazdasági számítások visznek rá sok fiatal erre a lépésre. Körülbelül így okoskodnak: „Szegeden sohasem lesz annyi pénzem, hogy a drága telket megvegyem és házat építsek. Na és nemcsak tágasabb, szebb otthonom lesz, hanem egy kis kertem is, ahol megtermelhetem a konyhára valókat.” Olcsóbb a porta a falu, olcsóbb az élet is — s ez a mai világban egyáltalán nem lebecsülendő szempont — és ezért egyre vonzóbb Domaszék, Újszentiván, Deszk, hogy csak néhány községet említsék a szegedi járásból. Az V. ötéves tervben 800-an költöztek el a Tiszaparti városból, eladták a szegedi lakásokat, amely többnyire kicsi, zárt volt. És választották a csöndes vidéket, amelyet most alig győznek dicsérni.

A hatvanas években az erősen urbanizált európai országokban megkezdődött a városokból való kiköltözéskedés. Az út egyirányú, az agglomerációba vezet. Nálunk hasonló jelenségeket a hetvenes évek közepétől fedezhetünk fel. Am meg napjainkban is túlzás lenne társadalmi folyamatról beszélni. Egy azonban biztos, a vi-

dék településtörténeti értéke sokat emelkedett azáltal, hogy ott megváltoztak az életviszonyok. Hasonlóbbak a városéhoz, és ennek következtében az utóbbi években a megtartó ereje is észrevehetőbb lett. Maradjunk csak a legközelebbi példánál a Szeged környéki községeknél. A szegedi járás lakossága az elmúlt tíz év alatt 4,9 százalékkal csökkent, de ez a folyamat az utóbbi két-három esztendőben lelassult, s a város vonzáskörzetébe tartozó településeken a lélekszám már emelkedett. A tervezett 2 ezer 116 lakás helyett 2 ezer 709 épült az V. ötéves tervben. Nem maradhat ki a demográfiai helyzet pontosabb megítélésénél a következő adat: csak az elmúlt évben az 1133 elhalálozással szemben 853 az újszülöttek száma. Csökken a természetes szaporulat, és elsősorban ennek, nem pedig a település népességmegtartó erejének számiáira írható, hogy egy-két faluban kevesebb a lakos, mint tíz évvel ezelőtt.

Társadalmi-politikai programjaink között szerepel a kis települések megtartó erejének növelése, olyan megfontolásból, csökkentjük a városi beruházások terheit. Azokat a hatalmas köz-művesítési költségeket, amelyeknek végösszege egyre több jezvű számmá kerekedett. Csak egy kilométernyi csatorna, vízgázvezeték, járda hossza milliókba kerül, és a borsos árat a közös kasszából fedezük. Kicsit kényszerből is fordult társadalmunk figyelme az utóbbi években a falu felé. Gazdasági helyzetünk olyan intézkedések sorát indította el, amelyet röviden így összegezhetnénk: a helyi tanácsok lényegesen nagyobb központi támogatást kaptak a lakásépítés feltételeinek javításához, az összkömfortosabb falusi élet kialakításához. Ma már ennek következményre szinte mindenütt elegendő a porta, és többnyire csak az építőszervezetek hiányán múlik, hogy nem gyakrabban durran a pezsögősség a boldog lakásszentelőknél. A magyar falu sorsa feletti tündősemet ezzel a megígyezéssel zárom: vajon amikor majd a községek 90-as éveinek életrajzát írjuk, felfedezhető lesz-e, hogy a gazdasági kényszerhelyzet milyen kedvező hatással volt az életmódváltásra? Mert napjainkban úgy tűnik, a falusi élet népszerűsége szerencsésen egybeesik a kis településeket fejlesztő törekvésekkel.

Halász Miklós

Szombaton, hattól tízig

Mint máskor is, tegnap négy órakor csörgött a veker Deák Nagy Imréné, a műszaki kerámiákat gyártó szegedi kasszövetkezet dolgozójának vásárhelyi lakásában. Hetvenöt óta ingázik. A szakmában 1953 óta dolgozik. Régebben a vásárhelyi Szilikátkémiai Szövetkezetben volt tag, de úgy döntött, hogy Szegedre jön.

— Miért?

— Nem tudom — mondja.

— Úgy tűnik, hogy nehéz lesz beszélgetnünk, mert ilyen fontos dologra is azt mondja, nem tudom.

— Hát persze — mosolyodik el. — Mert azt sem tudom, hogy a mai szombati műszakból mikor engednek el bennünket — mondja, miközben egy újabb forrasztópáka betétjét beleméríti abba a különleges porba, ami lehetővé teszi, hogy a fémhuzalok ne mozdulhassanak el.

— Szombaton dolgozik...

— Igen, de a paprikás krumplira, és a hozzá való nokedlira gondolok. A férjem ugyanis nem tud főzni. És amikor úgy három óra tájban hazaérek, az lesz az első dologom, hogy fölgyúgom főni az ételt. Aztán pedig a heti mosás következik.

A kasszövetkezet elnöke csak annyit mond, amikor befejezzük a beszélgetést: sajnos, Deák Nagy Imréné főnény nyugdíjba megy. Sok

ilyen lelkiismeretes, munkáját pontosan és precízen ellátó asszonyra volna szükség.

A Szegedi Kenderfonógyár főüzemében sohasem állnak a gépek. Tegnap Bozso József segédmester látta el a művezetői teendőket.

— A mai napomról ne is kérdezzem. Két órakor lelépek, este tízre jövök vissza. Művezető kollégám ugyanis megsérült, és nem tud bejönni.

Eközben lép be a művezetői irodába Szalma László, s nyújtja az alkargját. A keze olajos. A reggranuláló (később közösen kiderítjük, ez a berendezés arra való, hogy a hibás fóliát ismét alapanyaggá, azaz granulátummá alakítsa át) gép ékszíját cserélte ki.

— Más szombaton pihen...

— Megszoktuk már, hogy ilyenkor is dolgozni kell. Egyébként nagyon szeretek hazamenni, mert a feleségem most várja a második gyermekünket. Van már egy lányunk, úgy lenne jó, ha a második gyerek fiú lenne...

Az optikus, vagy ahogy magyárosabban mondjuk, a látszerész unatkozik a Lenin körúti OFOTERT üzletben.

— Nyitva tartunk — mondja Körmenédi Miklós,

aki tizenhat éve űzi ezt a mesterséget —, de hát igazából nem tudom, hogy miért. Nyolc-tíz szemüveget ha hoznak, hogy csináljam meg.

— És?

— Amíg körbevágom egy üveget, s beleteszem a keretbe, eltelik vagy öt perc. Négy órát vagyunk nyitva. Számítsa ki, hogy mennyit dolgozunk.

Kiszámfítom, ötven perc adódik. Aztán megemelem a kalapom az OFOTERT előtt. Végül is mindent a vevőkért...

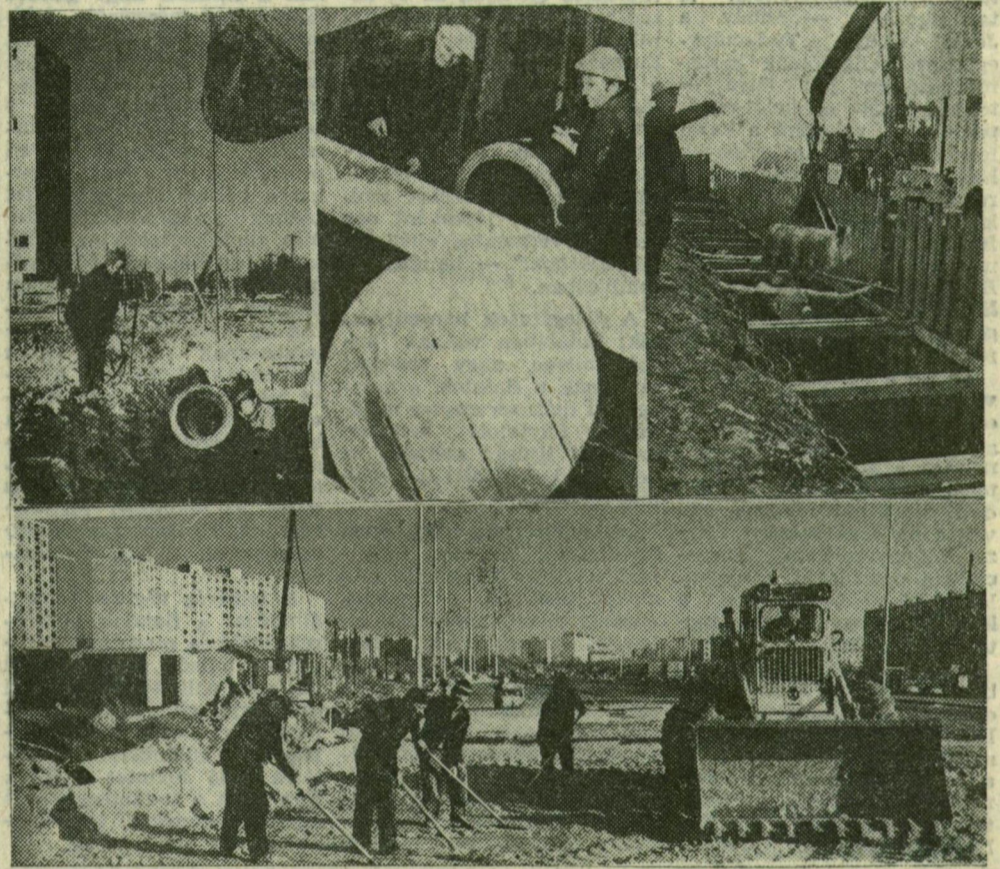
Szombat van. És a szombati házasságkötések napja. Szabadi Tibor ezekre a napokra különösen fölkelésül a Fényképező Szövetkezet Kárász utcai szalonjában. Tíz óra előtt egy ifjú pár érkezik. Hajdú László és egy költői nevű hölgy, Liliom Timea. Ők csak februárban tervezik, hogy örök hűséget esküsznek egymásnak, de olyan esküvői meghívót kérnek, amelyhez fotót is kellenek.

Később már egy házasságot kötött ifjú pár érkezik. Szombaton 9 órakor mondta ki a boldogító igent Horváth László és Horváth Jolán.

Szabadi Tibornak nem kell barátságos arcot kérnie tőlük.

P. F.

A Makkosházi körúton...

Somogyi Károlyné felvételei

Nem terjedt még el a szegediek körében az új elnevezés, ezért hát képriportunk címéről némi magyarázattal tartozunk: az Északi körútnak a Csongrádi és a József Attila sugárút közötti, most épülő szakaszát nevezte így el a városi tanács által megbízott tanácsadó bizottság. A tanács jóváhagyta az új elnevezést, e képsorral is szeretnénk hát elősegíteni a név elterjedését, megszokását. Annál is inkább, mert csaknem ötezer ember otthona lesz a Makkosházi városrészt, a két sugárút, a körútszakasz és a védőtöltés közötti terület. Legfontosabb útjának ízekezik az alsó képünkön bemutatott útépítés helyszíne: a 8-as trólióautóbuszok járnak majd ott. A keresztútcaiban, amely most még nevéhez híven „szvagos”, közműépítők munkálkodnak: felső képeinken őket örökítettük meg.

Tobozok, csutkák, kincsek Gyerekek szabad ideje

Ötnapos munkahét — öt nap tanítás. Ez az iskolásoknak érvényes új munkarend nem pusztán a szabad időt növele meg. Tetézte annak gondját is, mit kezdjen iskolai elfoglaltság hiján a nebuló. A sztereotip válasz, hogy átsszon, ugyanis korántsem jelenti az ezvértelmű megoldást. Hol, hogyan átsszon, s vajon csak az-e a jó, ha a maga ötleiteire hagyatkozva, esetleges házi ház körüli szórakozásokkal űzi unalmát. A szabad szombaton a játsza tanulni jelszó jegyében szervezett néhány foglalkozás után néztünk. Mondhatnánk így is: izelítőt kaptunk a nekik szóló kulturális aianlatból.

A tarjáni iskola szombaton felharsanó gyermekszíva jezi, hogy a Bartók Béla Művelődési Központ szervezésében életrehívott játszódház vonzza a gyerekeket. Bent zajlanak a sport- és ügyességi játékok. Dr. Csizmazia György, a November 7. művelődési házban Kiss Ernő segítségével ismerteti a gyerekekkel, mi minden érdekesség olvasható ki akár egyetlen fenyőtobozból is. A formák játékán, a szimmetria törvényszerűségein túl megismerhetik a biológia egyes alapkérdéseit is.

Miközben Újszegeden a tobzopikkelyekkel foglalják el magukat az ifjú „biológusok”, a Móra Ferenc Múzeum dísztermében az egymásnak tologatott székek alig látszanak a rongydaraboktól, s a velük foglalatokódó kicsiktől. Sőt, nemcsak a kicsiktől. Apukák, anyukák sem röstelnek megfogni az ollót, a kést, s vágni, nyiszalni Csutkarozó és társai testét, kezét, lábát, pótyös kendőjét, lila szoknyáját. Waldmann Péterné újszólván már törzsverdeg a múzeumi foglalkozásokon két gyerekevel, s Eszik Zoltán tanár úr, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola adjunktusa sem oktatói minőségében nyiszálja a papucs-

nevez, az a valóságban szemmet-lelket gyönyörködötő látvány. Nem is látszott egyetlen gyermek arcán se, hogy kár volt fölázdozni a szombatot.

A Kárpát-medencére vonatkoztatva teljesnek mondható a szegedi gyűjtemény, de jelentős a külföldről származó anyaga is. Az utóbbi csoportba tartozók ajándékként vagy csere után kerültek ide. Nem hinnénk, hogy a tudományos érdeklődés hozta volna ide a diákokat, inkább a kíváncsiság. Lassan ugyan, de fölázdozott bennük a tudományáhitat, először csak felelgettek egy-egy közbeszúrt kérdésre, később már maguk is mertek kérdezni. Molnár Árpádné mondókája azért volt különösen érdekes, mert igazodni tudott hallgatóságához. Gazdag a természet, tele van értékkel és érdekességgel, csak észre kell vennünk. Az a része is gazdag, ami a talpunk alatt van, és nagyon sokszor észre se vesszük. Igaz, némelyik csak akkor kápráztat el bennünket, amikor kettévágják és megcsiszolják, mások viszont úgy nyüögözik le a látogatót, ahogy előfordultak. Az egyik csiszolt kalcit előtt azért állunk meg álmélkodva, mert olyan, mint a friss almáspite, a gipszkristály viszont eredeti formájában a tölgyfalevéltre emlékeztet. A természet csipkefüggöny finomságú, a természetüst fekete, az antimontit vagy a hematit azt juttatja eszünkbe, hogy a konstruktív művészet formakincsének is vannak még tartalékai az ásványok világában.

L-H.